

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
EFECTUADA AL CARRER DE LA PALLA, 21-39, PLAÇA
NOVA, 3. DISTRICTE DE CIUTAT VELLA, BARCELONA

Codi Servei d'Arqueologia de Barcelona: 054/19

Dates de la intervenció: 3 a 18 d'abril de 2019
8 a 17 de maig de 2019

Núm. Expedient DGPC: 470 K121 NB 2019-1-23587
470 K121 NB 2019-2-23793

Arqueòleg director de la intervenció:
Rony José Castillo Gómez

1. FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Carrer de la Palla, 21-39; Plaça Nova, 3.
UBICACIÓ	Districte de Ciutat Vella (Barcelona).
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ETRS89	X: 431000,5 Y: 4581697,0 Z: 8,31 m s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	3 a 18 de d'abril de 2019 8 a 17 de maig de 2019
PROMOTOR	Endesa Distribució Elèctrica, SL.
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Rony José Castillo Gómez

SUMARI

1.INTRODUCCIÓ.....	1
2. SITUACIÓ	3
3.MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC.....	4
4.MARC HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.....	8
5.MOTIVACIÓ	20
6. METODOLOGIA.....	22
7.TREBALLS REALITZATS.....	23
8. RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ	25
9. AFECTACIÓ DE LES RESTES ARQUEOLÒGIQUES	27
10. CONCLUSIONS	28
11.BIBLIOGRAFIA.....	29

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

ANNEX 3. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

1.INTRODUCCIÓ

El projecte d'obres contemplava la afectació puntual del subsòl d'aquest espai, concretament, preveia la realització d'una rasa. Aquesta rasa era necessària per canalitzar una nova línia subterrània de 180,3 kv al carrer de la Palla, 21-39 i Plaça Nova, 3, al districte de Ciutat Vella, Barcelona.

En data 29 de març de 2019 (registre núm. 0390/988/2019), els senyors Jorge Sánchez Losada, responsable de Endesa Distribució Elèctrica, SL i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, han presentat una sol·licitud d'autorització d'intervenció arqueològica preventiva d'excavació al Carrer de la Palla 21-39; Plaça Nova 3, Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Rony Castillo Gómez del 3 al 18 d'abril de 2019.

En data 2 d'abril de 2019 l'arqueòloga territorial va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.

En data 3 d'abril de 2019 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia proposa autoritzar la intervenció.

Posteriorment, el 3 de maig de 2019 es va presentar una sol·licitud de pròrroga d'intervenció arqueològica.

En data 7 de maig de 2019, l'arqueòloga territorial va emetre informe favorable a l'esmentada sol·licitud. Atès que les dates d'execució sol·licitades no s'ajustaven al que preveu l'article 15.3 del Decret 78/2002 sobre els terminis de resolució de la sol·licitud es proposà un canvi de dates de la intervenció del 8 al 17 de maig de 2019.

En data 8 de maig de 2019, el Servei d'Arqueologia i Paleontologia, va rebre la documentació de l'expedient i proposa autoritzar la intervenció dins el termini del 8 al 17 de maig de 2019.

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

En data del 9 d'abril del 2019 es van iniciar les tasques de seguiment arqueològic, finalitzant-se en data del 9 de maig del mateix any.

2. SITUACIÓ

La intervenció arqueològica s'ha realitzat al subsòl del carrer de la Palla, 21-39 i Plaça Nova, 3, al barri Gòtic del districte de Ciutat Vella de Barcelona, el Barcelonès.

Les coordenades UTM del sector on s'ha portat a terme la intervenció arqueològica són:

X:431000,5 / Y:4581697,0 / Z: 8,31 m snm.

UTM31N / ETRS89

3.MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC

Des del punt de vista de la morfologia, és fàcil d'identificar al Barcelonès, comarca on es situa l' indret on s'ha dut a terme aquesta intervenció arqueològica, dues grans unitats que tenen particularitats: la serra de Collserola i el Pla de Barcelona.

La serra de Collserola, que forma part de la Serralada Litoral, limita al N amb el sector central de la Depressió Prelitoral, o sigui el Vallès. A llevant, la serra comença, sobre el Besòs, al turó de Roquetes (305 m). Més enllà, després del Pas del Rei i el Forat del Vent (o Coll de la Ventosa), per on passava el camí que unia Horta amb les terres de Cerdanyola, baixant per Valldaura, s'eleva el turó de Valldaura (422 m), al sud del qual es troba el coll Serola (la seva importància donà nom a la serra), collada pregona per on travessava la carena la ruta principal de Sant Genís a Sant Cugat, passant per Sant Medir. Després s'aixeca el cim culminant, el Tibidabo (512 m), que abans també s'havia conegut com a Puig Aguilar.

Més enllà, la carena descendeix cap a les terres planes del Llobregat. Cal mencionar que a ambdós extrems de la serra, els passos o colls existents rebin el mateix nom: Finestrelles, sota mateix de Sant Pere Màrtir, que ha donat nom a un petit barri, i Finestrelles, topònim ja citat al segle XI (*"in terminum pugiolo que dicunt Finestrellas"*), sota el turó del seu nom. Al N de Sant Andreu.

Aquesta serralada és composta de licorelles silurianes assentades en un basament granític. La socolada emergeix sovint i aleshores apareixen les clapes de granit, característic de les condicions climàtiques d'aquestes latituds mediterrànies. S'ha de dir també, que pel cantó de Montcada i pel d'Olorda hi ha calcàries devòniques, que forneixen sengles cimiteres importants.

La Serralada Litoral, en aquest sector, és un veritable *horst*. El seu vessant marítim davalla molt més suaument que el vessant septentrional o vallesà, que ho fa amb una certa brusquedat. Pel SE, va baixant fins a arribar a la successió de serrats disposats en línia paral·lela amb la carena principal. Aquests serrats són el Turó de la Peira, en terres d'Horta i Vilapicina; el de la Rovira (261 m), el Turó del Carmel (267 m), el del Puget i el de Monterols (260 m). Aquests turons tenen, en general, una composició litològica anàloga a la de la Serralada, tot i

que s'hi troben materials del Triàsic inferior. Entre els serrats i la carena principal de la Serralada, s'obre el gran solc Horta- Bonanova, que fou la gran via antiga de les comunicacions i que ara és l'eix de relació de la part alta de la ciutat. En aquest solc, terraplenat amb argiles i pedruscall de peu de muntanya, només es destaca el llindar dels Penitents o dels Quatre Camins, que actua com a veritable partió d'aigües entre les que van a la riera d'Horta i les que baixen per la riera de Vallcarca¹.

Pel que fa el **Pla de Barcelona**, indret on s'ubica l'espai en el qual s'ha dut a terme aquesta intervenció arqueològica, podem dir que es troba oberta a la mar, és limitat per la Serralada Litoral i, a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el Turó de Montjuïc (173 m), que és el punt més elevat, pels turons dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota, etc.. fins el Turó de Montgat. Més enllà del Besòs. La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalanobalear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el Miocè i el Pliocè, damunt el sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de petits turons.

La falla també és visible en el Pla. Si aquest va baixant suaument i d'una manera regular des de Collserola, en el punt de contacte entre la ciutat vella i l'eixample es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana: les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, dels carrers de les Moles, d'Astruc, de Jovellanos. És un salt que fou aprofitat per a la defensa , recolzant-hi les muralles, o per l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins per aprofitar el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïns i del corrent litoral.

Així, al Pla es poden distingir tres sectors: pla inclinat, pla de baix i turons de ran de mar.

---

¹ (AA.DD. 2006)

Un primer sector és el **pla inclinat**, recobert per una heterogènia cobertora sedimentària. Originàriament, les aigües torrencials que baixaven de la serra aportaren diversos materials detrítics damunt el sòcol paleozoic. A causa de les variacions climàtiques (alternança de períodes glacials i interglacials), aquests materials presenten una estratificació ben notable, intercalant-se argiles roges, procedents, de la descomposició de les llicorelles, i crostes calcàries. Damunt, es troba un gruix de sorres d'uns vuit metres de potència, veritable mantell aquífer. Finalment, en certs indrets, apareix un pedruscall mesclat amb argila que, en d'altres indrets, és substituït per un llim groguenc d'origen eòlic, conegut com el nom de *loess*, aportat en els períodes interglacials, secs i ventosos, de mar molt més llunyana².

És en aquest sector, concretament, on s'ha portat a terme aquesta intervenció arqueològica.

El **pla de baix** ocupa l'espai comprès entre l'esglaó citat anteriorment i la mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, pels corrents marins. Com és característic d'una bona part de la costa mediterrània, en aquest sector del pla es formaren maresmes i estanyols.

Com que, històricament, la terra guanyà espai a la mar, moltes d'aquestes albuferes i estanys anaren desapareixent, sobretot per l'acció antròpica. Malgrat la seva desaparició, la seva presència arribà a temps no gaire reculats, i molts d'ells han continuat vius en els topònims actuals. Per això, es troba en el sector de marina de Provençals, Banyols, conjunt d'estanys en les terres que presidia l'antic monestir de Santa Eulàlia del Camp, que es trobava per l'indret de l'actual Passeig de Lluís Companys o saló de Sant Joan, cap al Portal Nou; la Llavina, estanys malsans, que es trobaven pel cantó de mar de Sant Martí; la Llacuna i la Llanera, o *Lacunaria*, que es troba citada, també, pel cantó del Llobregat, com a *Estanno Lanariae*; el ja tant esmentat *stagnu de Porto*, a la barriada de Port; l'estany del Cagalell, i tants d'altres.

Dels **turons de ran de mar** podem dir que es formaren en plegar-se els dipòsits marins que, en el Miocè i el Pliocè, s'havien sedimentat sobre el sòcol paleozoic.

---

² (AA.DD. 1982)

El més destacat és la muntanya de Montjuïc, inaccessible des del cantó de mar, vigia de la ciutat, possiblement lloc del seu primer emplaçament i fornidora dels materials amb els quals es bastí una bona part dels edificis monumentals de Barcelona. Dels altres turons, l'ús industrial, com en el cas del turó dels Ollers, pel sector dels carrers d'Escudellers i Nou de Sant Francesc, n'esborraren la presència, i d'altres quedaren dissimulats o submergits per l'urbanisme posterior (el Tàber, des de l'època romana; les Falzies, on s'aixeca la Llotja, la punta del Convent, el Molinar, la Bota, etc.). Des de l'època romana ençà, la costa del Pla de Barcelona ha anat guanyant terreny a la mar, sobretot a causa dels arrossegaments del Besòs, que s'han afegit als que porta el corrent marí tangencial a la costa, el qual erosiona constantment les terres del Maresme.

Són aquests materials els que anaren reblint els estanys i les albuferes abans citats i els que convertiren els turons de les illetes, primer, en *tomboli*, i després, els deixaren en terra ferma. Són aquests materials els que s'acumularen darrere l'escullera feta per a protegir el nou port i que arribaren a formar l'emplaçament de l'actual Barceloneta.

Finalment, l'acció dels corrents de la mar, arrossegant els materials detrítics, terraplenant badies i albuferes, ha ajudat a conferir a la costa del Pla de Barcelona, el seu aspecte rectilini, sense entrants ni accidents notables³.

---

³ (AA.DD, 2006)

4.MARC HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

L'espai ocupat pel carrer de la Palla i la Plaça Nova restava fora del recinte emmurallat de la *Colònia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*, la fundació de la qual es data tradicionalment entre els anys 15 i 13 aC. La ciutat Romana, ubicada a la zona del *Monts Tàber*, pròxim a la Catedral i a l'actual plaça de Sant Jaume, es trobava encerclada per una muralla de morfologia octagonal allargada construïda poc després de la seva fundació (segle I dc) pel magistrat C. Coelius. La destrucció de la ciutat per part dels francs al segle III dC va provocar que entre els segles IV i V dC la fortificació fos reforçada donant més amplada als murs i afegint-hi un conjunt de torres al seu voltant⁴.

La muralla romana, que delimitava una superfície no superior a les 10,4 hectàrees, comptava amb un total de quatre portes que coincidien amb els accessos als dos carrers o eixos principals de la ciutat, el *cardo maximus*, i el *decumanus maximus*, de les quals arqueològicament només se'n coneixen les dues que corresponen a l'eix del decumanus, la porta nord-oest que es situa on avui dia es troba la Plaça Nova i, d'altra banda, la del sud-est al carrer de Regomir.

Molt a prop del carrer de la Palla, pel carrer dels Arcs i la Plaça Nova, passava una de les principals vies d'entrada a la ciutat romana que conduïa a la porta nord-oest, defensada per dues torres circulars que encara es conserven a l'entrada del carrer del Bisbe. Aquesta via continuava per l'actual Portal de l'Àngel enllaçant amb el passeig de Gràcia i prosseguia en direcció nord-oest cap a la serralada de Collserola. En aquest indret també es conserven les restes de dos aqüeductes que conduïen l'aigua des del riu Besòs fins a la ciutat.

A l'interior de la ciutat romana s'ubicaven els edificis públics o de govern i les grans *domus* senyorials. En canvi, a la zona exterior de la muralla trobem el *suburbium* que constituïa un cinturó semi-urbà ocupat per edificacions aïllades o

---

⁴ (GRANADOS, 1990)

villae rústiques de producció agrícola, activitats que no estaven permeses a l'interior de l'àrea urbana, com per exemple, la vil·la situada a la plaça d'Antoni Maura, molt propera a la muralla, o la de Sant Pau del Camp. D'altra banda, també es localitzaven les zones de necròpolis, com les aparegudes al carrer Francesc Cambó, al mercat de Santa Caterina, al carrer els Arcs, o a la plaça de la Vila de Madrid, per esmentar alguns exemples. Aquest ús com a lloc d'enterrament està documentat des d'època baix-imperial i continuarà durant època tardoantiga, amb l'aparició de petits recintes de culte⁵.

El territori fora muralles, amb una ocupació minsa i dispersa fins a època alt-medieval, era un espai suburbà destinat a les tasques agrícoles. A partir dels segles IX-X, la ciutat experimenta un procés d'expansió al voltant de la muralla romana, encara en ús, i de les principals vies de comunicació. Aquests petits *burgs* o *vilanoves* esdevenen incipients focus de població que es relacionen amb centres d'ordre econòmic o religiós com convents, monestirs, el mercadal o les drassanes, que amb el temps es converteixen en àrees plenament urbanitzades⁶.

D'aquests suburbis destaquem els dos grans nuclis situats a la zona oriental de la muralla romana: el primer, el burg del Mercadal, es va formar a ambdues bandes el camí que comunicava la porta de la muralla de l'actual plaça de l'Àngel i Santa Maria del Mar. L'activitat inicial del mercat era la venda de productes agrícoles i artesanals, a més de bestiar, espècies o fins i tot, esclaus.

El segon, s'ubicava als voltants del monestir de Sant Pere de les Puel·les, fundat l'any 945, que esdevé un dels principals exemples d'aquest procés d'urbanització dels espais extramurs al voltant dels camins de sortida de la ciutat, en aquest cas de la via Francisca.

Pel que fa a la zona septentrional, a finals del segle X, es comença a configurar el nou burg dels Arcs, anomenat d'aquesta forma pels aqüeductes d'època romana que passaven per aquest indret. Ocupava una àrea molt extensa

---

⁵ (GRANADOS, RODÀ, 1993).

⁶ (BANKS, 1991).

compresa entre la porta Bisbal, on actualment es troba la Plaça Nova, fins molt a prop de l'església de Santa Maria de les Arenes o del Mar⁷.

Finalment, fora la muralla romana de ponent, molt a prop d'on es localitza el carrer de la Palla, va sorgir un nou suburbi entre l'església de Santa Maria del Pi i fora de la porta del Castell Nou. Es tracta d'una zona agrària a la qual hi havia, sobretot, horts i on des de la segona meitat dels segle X es documenta una capella dedicada a Santa Maria, anomenada Occidental, per distingir-la de Santa Maria del Mar. El creixement urbà en aquest sector encara que lent, va ser progressiu. Així, al darrer quart del segle XI es converteix en parròquia i disposava del seu propi cementiri. La població d'aquest suburbi estava formada bàsicament per pagesos que cultivaven els horts de la plana i per artesans, així com també persones amb una renda molt baixa⁸.

No serà fins a finals del segle XI i inicis del segle XII quan es comença a ocupar la zona de forma més sistemàtica. A partir del segle XIII, la muralla romana perd la seva funció defensiva i resta darrere de les noves construccions, encara que es manté com un important element de delimitació de l'espai urbà. Així doncs, a l'interior de la ciutat es localitzen els principals edificis polítics i religiosos, el call jueu i les residències aristocràtiques. Pel que fa a l'exterior, s'accelera el creixement al voltant dels antics burgs, com per exemple el de Santa Maria del Mar, on es documenta un important barri de pescadors i mariners en creixement constant arrel de l'expansió del comerç a la mediterrània⁹.

A finals del segle XIII tota aquesta zona està urbanitzada i comença una època d'esplendor amb l'edificació al carrer Montcada de grans palaus i l'assentament de diverses ordres eclesiàstiques, dels quals destaca la fundació del Convent de Santa Caterina, el més gran de la ciutat de Barcelona. La construcció d'aquest convent va motivar una divisió molt clara de la ciutat, així com el canvi del traçat de diversos carrers, creant una illa dins de la xarxa urbana.

---

⁷ (DD AA, 1992).

⁸ (DD AA: 1992).

⁹ (BANKS, 2003).

Aquest creixement urbà tindrà el seu exponent més clar quan a finals del segle XIII sigui envoltat per la nova muralla, atribuïda a Jaume I, quedant així inclòs dins de la ciutat. Aquesta transcorria per les actuals Rambles, carrers Fontanella, Trafalgar, Arc de Triomf, Lluís Companys i Passeig Picasso, i comptava amb un total de cinc portals d'accés a la ciutat, flanquejats per torres.

El nou perímetre emmurallat, que s'estenia al llarg d'uns 5 km, complia una triple funció: d'una banda, renovava i millorava les defenses de la ciutat contra possibles atacs enemics; el traçat encabia al seu interior els suburbis o nuclis poblacionals i econòmics localitzats fora de la muralla de l'antiga ciutat romana i, finalment, realitzava una funció de dic de contenció de les aigües dels torrents que baixaven des de Collserola¹⁰.

En temps de Pere el Cerimoniós, al segle XIV, es va realitzar una nova ampliació del recinte emmurallat, tancant d'aquesta forma el que actualment coneixem com a Raval. Aquesta zona de la ciutat restaria com una primera línia de defensa per davant de la muralla de les Rambles. Amb aquest projecte es pretenia protegir, en cas de setge, un espai que aportava a la ciutat recursos alimentaris de primer ordre, així com protegir els incipients nuclis de població establerts en aquest indret.

Pel que fa a l'època moderna, a l'àrea que ocupava l'antiga ciutat romana es van construir noves edificacions com el palau del Lloctinent, la casa de l'Ardiaca i les ampliacions del palau de la Generalitat, però també es va produir l'enderroc d'algunes cases situades al carrer de la Corríbia per ampliar la plaça de la Seu.

Ja a finals del segle XIX, i principis del XX, tot l'espai de l'antiga ciutat romana serà objecte d'una intensa activitat restauradora i constructiva per tal de monumentalitzar i embellir la ciutat d'acord amb el gust i criteris del moment.

---

¹⁰ (HUERTAS, 2000).

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

L'espai més proper a la nostra intervenció va patir les reformes urbanístiques que es duran a terme durant el segle XX i que transformaren definitivament la trama urbana. D'aquesta transformació, s'ha de destacar la construcció de la Via Laietana, que pretenia unir el centre residencial de l'Eixample amb la zona del port. Aquesta obra va afectar els barris de la Catedral, Santa Caterina, la Ribera i el de Sant Pere. Així mateix, entre els anys 1942 i 1957, la creació de l'avinguda de la Catedral, va suposar l'enderroc de totes les cases localitzades entre la Plaça Nova i la Via Laietana.

Pel que ens ocupa, concretant més, el carrer de la Palla, segueix paral·lel al traçat de la muralla romana, per l'exterior d'aquesta.

El nom del carrer es coneix ja des de 1355 i ve donat per l'impost aplicat en aquell any sobre la palla, que fou pesada a la Plaça Nova fins el 1626.

Tot i això, la major part dels edificis que s'hi troben actualment daten majoritàriament dels segles XVIII i XIX, amb l'excepció de l'Hospital de Sant Sever, institució per a sacerdots i que presenta una façana renaixentista.

Aquesta idiosincràsia del carrer concorda amb la transformació que patí el barri Gòtic des del segle XVIII, quan el creixement demogràfic de la ciutat provocà la construcció de nous edificis, la compartimentació d'altres edificis senyoriais massa grans per a les noves necessitats, la desaparició dels horts que encara quedaven a la zona, el canvi d'ús de determinats espais, així com l'enderrocament de les muralles, donant al barri una nova imatge que ha perdurat pràcticament intacta fins els nostres dies.

Actualment, el carrer de la Palla és conegut per una significativa concentració de botigues d'antiquaris que han perdurat fins a l'actualitat juntament amb algunes galeries d'art.

Antecedents arqueològics

Atenent a la seva proximitat i rellevància, hem de remarcar les següents intervencions arqueològiques:

-L'any 1988, a l'angle del carrer de la **Palla** amb la **Plaça Nova**, durant la intervenció portada a terme en aquest indret, es va localitzar un retall de planta quadrada de 2 x 2 m amb un rebliment que va proporcionar restes d'època romana. Es va documentar un mateix paquet estratigràfic amb restes materials dels segles XVIII, XIX i XX en, i així mateix, es van poder recuperar fragments de vasos ceràmics i altres objectes amb una cronologia que abastava des del segle I al IV dC en un altre nivell¹¹.

-Un any més tard, al 1989, a l'**Avinguda de la Catedral**, es va localitzar una part del fossat, que transcorria més o menys paral·lel a la muralla, així com un conjunt de sitges, reblertes la majoria d'elles cap als segles V i VI dC. Aquesta excavació va constatar com la concentració més gran d'aquestes estructures es localitzava a la zona de l'actual plaça Nova.

De l'època de l'alt imperi, es va localitzar la fonamentació de diversos pilars dels dos aqüeductes que subministraven aigua corrent a la ciutat de Barcino des del s. I dC. Aquestes estructures presentaven una planta quadrada de 2 x 2 m i estaven bastits d'*opus caementicium*. Així mateix, es van documentar dos murs fets de pedra irregular lligada amb argamassa i un fragment de paviment d'*opus signinum*.

D'altra banda, de l'època medieval, es van documentar un nombre considerable de sitges que van proporcionar ceràmiques espatulades del segle XI.

Del segle XIV, es van localitzar en el solar una sèrie de pous morts de planta circular i secció cilíndrica, que presentaven un seguit de graons excavats en la paret interna a manera d'escala.

D'època moderna, cal ressaltar la documentació d'un abocador de planta quadrangular amb ric material ceràmic datat entre el 1600 i el 1670 i un pany de mur al qual s'hi adossava.

---

¹¹ (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/881>)

Per últim, d'època contemporània, la intervenció va permetre la localització de part de la trama urbana anterior a l'enderrocament de les cases que l'ocupaven, realitzat entre els anys 1942 i 1957. Així doncs, es va poder testimoniar àmpliament el darrer moment d'ocupació d'aquest espai. Va constatar també l'existència de dos carrers paral·lels que naixien de la plaça Nova, i en direcció cap a l'actual Via Laietana, el carrer de la Corríbia i el de l'Infern. Així mateix, es va documentar el darrer sistema de sanejament, integrat per una claveguera central i una sèrie de ramals. Quant a la pavimentació vial, només es va trobar un sòl de grans llambordes de granit al carrer de l'Infern. També, es va documentar els vestigis de les illes de cases entre aquests dos carrers, que corresponien a restes de fonamentacions de murs de façana o mitgers, clavegueres domèstiques, paviments i en alguns casos soterranis.

Cal ressaltar, la localització a la finca del núm. 16 del carrer del Bou de la plaça Nova d'un forn de pa, la xemeneia i la cambra de foc. A més a més, s'hi va documentar el paviment de l'obrador, fet de lloses de pedra, un recambro per acumular la llenya i dues fornícules d'ús divers. Per últim, mencionar que va ser possible constatar com a la finca núm. 13 del carrer de la Riera de Sant Joan també s'ubicava un forn de pa¹².

-Cal mencionar l'estudi històric dut a terme a la **Plaça Nova, 1-2 (Palau del Bisbe)** l'any 1990. Del primitiu palau del bisbe, enllestit a mitjans del segle XIII (pels volts del 1253), només quedaven restes al pati. A més, no es conservava pràcticament res de les reformes del segle XVI, ja que la major part de la construcció actual datava d'època barroca. Aquest estudi també va concloure que el 1769 s'edificà la façana del carrer del Bisbe amb esgrafiats geomètrics i com la integració de la torre romana a la construcció es féu al segle XIX¹³.

-L'any 1996 es va portar a terme una intervenció arqueològica a la finca ubicada al carrer de la **Palla 13- 17**. Es van practicar un total d'11 rases de dimensions i fondàries diferents. A la totalitat de les rases es va localitzar una mateixa seqüència estratigràfica amb resultats arqueològics molt pobres. D'aquests

---

¹² (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/789>)

¹³ (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/1524>)

resultats, cal destacar la documentació d'un nivell amb restes ceràmiques d'època romana i andalusí¹⁴.

-Un altre estudi realitzat a la finca propera del carrer **de la Palla, 13-15**, l'any 1991, va constatar la transformació de les finques d'aquest sector en època contemporània. Aquest estudi va donar a conèixer com es va sol·licitar permís per a enderrocar la casa preexistent i construir un edifici d'habitatges l'any 1782. En efecte, la construcció del segle XVIII s'assentava sobre una estructura anterior de la qual aprofitava les parets de càrrega (l'edificació moderna emmascarava la casa primigènia). Entre finals del segle XVIII i la primera meitat del segle XIX, la finca s'engrandia per la seva part posterior amb la construcció d'un celobert compartimentat, al 1860. Es tractava d'un edifici d'habitatges amb obradors a la planta baixa, i caracteritzat per una planta noble i dos habitatges per replà a partir del segon pis¹⁵.

-L'any 2004 es va realitzar una intervenció arqueològica a la **Plaça Nova, 1-2 (Palau Episcopal)** que va permetre la documentació de restes de diverses cronologies.

Pel que fa a l'època romana baix imperial, es va poder actuar puntualment en l'àmbit frontal de la torre 75, i es va documentar el sòcol motllurat de la torre i la cota superior de la fonamentació, així com dos estrats associats al moment del seu aixecament, que, malauradament, no van aportar cap element de datació. En uns altres dos sondeigs realitzats, allunyats de la muralla, es van documentar sengles nivells amb material ceràmic romà tardo imperial.

D'època medieval es van documentar estrats de cronologia plenament d'aquest període (segles X i XI) que cobrien directament als nivells romans, sense cap estructura associada.

El primer mur localitzat era de principis del segle XIII. Presentava una orientació nord-est / sud-oest, transcorria paral·lel al llenç defensiu baix imperial, adjacent a la muralla i potser relacionat amb els horts externs del palau.

---

¹⁴ (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/575>)

¹⁵ (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/862>)

De la primera meitat del segle XIV es van datar dos murs que delimitaven una finca amb façana al carrer de la Palla que confrontaria, al sud, amb el pati del palau, diverses clavegueres i una paviment de toves ceràmiques, les restes d'un segon mur de carreus ben desbastats i un pou. Finalment, paral·lel a la façana actual de la plaça Nova, s'exhumà la fonamentació de tàpia d'un mur de grans dimensions. Adossat a aquest element es va construir a la mateixa època o ja a principis del segle XV, el mur d'un habitatge particular cantoner. L'estructura del qual perllongava la línia de façana de la plaça Nova en direcció nord-oest, fins al carrer de la Palla.

Les estructures documentades d'època moderna es relacionen majoritàriament amb obres de sanejament. Als habitatges amb façana al carrer de la Palla es van obrir pous negres i clavegueres que hi conflüen i es van fer reformes o substitucions dels paviments existents. Cal mencionar la localització d'una estructura amb planta en forma de trapezi, apareguda a l'habitació d'entrada a la planta baixa del palau i que es podria interpretar com la base de l'escala que comunicava a la planta baixa amb la planta pis abans de la gran transformació de finals del segle XVIII. És en aquesta època, l'any 1782, quan va començar la gran reforma que implicà que totes aquestes construccions preexistents foren enderrocades per construir un nou cos de planta rectangular i distribució ortogonal respecte a la nova façana de la plaça Nova, Així mateix, aquesta intervenció també va constatar com totes les estructures preexistents foren inutilitzades en aquesta data.

Les darreres estructures documentades durant la intervenció arqueològica daten ja de finals del segle XIX o principis del segle XX. Es tracta, principalment, d'envans i paviments que se superposen als existents, a fi de compartimentar els espais originals en estances més petites¹⁶.

-Al carrer **de la Palla, 19-21 (Hospital de Sant Sever)**, l'any 2006, es va dur a terme una intervenció arqueològica motivada per les obres de rehabilitació integral de l'edifici. En relació a la xarxa hidràulica de l'hospital, la descoberta

---

¹⁶ (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3734>).

més destacable correspon a un conjunt de conduccions, drenatges, canals hidràulics i pous. Quant a la cronologia de les citades estructures, o millor dit, al lloc que ocupen en la seqüència constructiva de l'immoble actual, les dades obtingudes senyalaven l'últim quart del segle XVIII. Cal assenyalar la documentació de dos pous circulars ubicats en el centre i part oriental del pati, de probable adscripció baixmedieval¹⁷.

-Seguidament, l'any 2006, es va realitzar una intervenció arqueològica a la finca ubicada al carrer **de la Palla, 27**. Els resultats obtinguts, dels quals s'ha de remarcar una fossa sèptica de grans dimensions, estaven relacionats amb l'edifici en peu que es construï durant la segona meitat del segle XIX, corroborant així la data del 1859 que constava en la planimetria original de la finca¹⁸.

-L'any 2007 es va realitzar la darrera intervenció a la finca de **l'antic Hospital de Sant Sever**, ubicada al carrer **de la Palla, 19- 21**. Es va realitzar una excavació en extensió de tota l'àrea afectada per la construcció d'un soterrani que va permetre la documentació de diverses fases cronològiques.

Corresponent a la fase més antiga, es va localitzar un vall o fossat complementari que envoltava el recinte emmurallat, anomenat *fossa fastigata*¹⁹. L'estructura es configurava a partir d'un retall practicat directament en el terreny geològic amb un perfil en forma d'U (segons les relacions estratigràfiques aparegudes es va datar en el mateix moment o immediatament després de la construcció de la primera muralla de Barcino, és a dir, entorn al segle I dC). Així mateix, es van documentar unes fosses de funcionalitat indeterminada.

Al sector nord del pati es va trobar una petita necròpolis, es documentaren dues fosses practicades en el terreny geològic amb enterraments individuals. Pel que fa al nivell tipològic, es tractaven d'una fossa simple, i una altra inhumació protegida parcialment per la caixa de *tegulae* encabida en una fossa de planta rectangular. Ambdues presentaven una orientació nord-oest/sud-est i no comptaven amb cap tipus d'aixovar o element ornamental. Van ser adscrites dins una cronologia entre els segles III i IV dC.

¹⁷ (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3315>).

¹⁸ (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/432>).

¹⁹ (JOHNSON, 1983).

Del segle V i VI es van localitzar dues estructures de combustió i una alineació de pedres que es van vincular amb diverses ocupacions relacionades amb activitats de caràcter temporal o esporàdic.

Cal remarcar també l'aparició de ceràmiques de superfície espatulades de tradició carolíngia en diversos nivells, cronològicament situades entre els segles IX-X.

Dels segles XIII- XIV es va documentar un nivell d'argiles de color marró fosc amb material ceràmic propi d'aquest període. D'altra banda, es van localitzar dos murs de fonamentació, un mur mitger recolzat a un d'aquests, diversos pous o retalls de molta profunditat i de boca relativament estreta, així com una estructura de funcionalitat indeterminada. Així mateix, es va documentar un retall relacionat amb una mur de pedra seca bassa que permetria la recollida i contenció d'aigües d'origen pluvial o recaptades de torrents o rieres properes. S'ha de ressaltar que, la major part d'aquestes estructures foren colmatades entre els segles XV i XVI.

Corresponent al segle XVI es va documentar una església d'una sola nau de planta rectangular amb la capçalera plana. L'interior de la sagristia va permetre la documentació d'un conjunt de fonamentacions o basaments de petites dimensions sobre les quals, segurament, es recolzava un paviment de fusta. A part de la localització de dos pous, també es va constatar l'obliteració d'un dipòsit o fossa sèptica així com d'una estructura indeterminada al celler.

La reforma més important de l'hospital, detectada tant a nivell arquitectònic com arqueològic, es va produir a la segona meitat del segle XVIII.

És en aquesta fase quan es van construir les galeries o pòrtics que volten el sector sud i oest del claustre de l'hospital. També s'amplià el sistema de drenatge de residus domèstics, amb la proliferació de conduccions, pous, fosses sèptiques, etc..., la major part de les quals situades a l'interior de les galeries o pòrtics del claustre de les quals hem de destacar la canalització central. A part de les restes citades anteriorment, es va documentar un estrat de reompliment amb restes ceràmiques procedents d'un taller de terrissaire.

Ja als segles XIX i XX, es realitzaren les darreres remodelacions de l'immoble. Es procedeix a la construcció del segon al quart pis, així com una reconfiguració dels accessos. També es documenten estructures que corresponien a les

fonamentacions d'una escala pel personal de l'hospital, així com una cripta al subsòl de l'antic espai de culte, conservada fins època recent que supleix la cripta primigènia de 1615.

A l'actualitat, només es conserva una part de la façana original de l'antiga capella, una fornícula en forma de serliana (únic element que es conserva de l'antiga capella), que va ser enclavada a la façana de l'edificació del segle XIX que veiem avui dia²⁰. Està declarada coma BCIL i protegida, tal com recull l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic de Barcelona²¹.

---

²⁰ (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/774>).

²¹ (<http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/FitxaGeneral?index=0&consulta=MSUxK2hvc3BpdGFsIHNhbnQgc2V2ZXIIMistMSU%3D&codi=40445>).

5.MOTIVACIÓ

El projecte d'obres contemplava la afectació puntual del subsòl d'aquest espai, concretament, preveia la realització de **2 rases**. Aquestes rases eren necessàries per canalitzar una nova línia subterrània de 180,3 kv al carrer de la Palla, 21-39 i Plaça Nova, 3, districte de Ciutat Vella.

L'indret on es va dur a terme l'actuació s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric, per la qual cosa s'havia de realitzar una Intervenció Arqueològica preventiva prèviament a la realització de les obres, amb l'objectiu que marca la Llei 9/93 del patrimoni cultural català i el Decret 78/2002 del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Podem dir que, el lloc que ens ocupa té un alt interès històric i arqueològic ja que:

1. El lloc de la intervenció és a l'exterior del recinte de la ciutat romana de Barcino, just a tocar de la muralla. El carrer de la Palla es trobaria al bell mig del fossat defensiu romà.
2. Durant l'any 2018 es dugué a terme una intervenció arqueològica a la finca del carrer de la Palla, 25 / carrer de Boters, 6, que va permetre documentar diverses restes arqueològiques. Cal destacar la troballa d'un mur tardoantic que es trobava retallat per murs medievals del segle XIV-XV. Aquest mur romà es localitzava a menys d'1 metre de profunditat de la rasant actual, i per tant molt a prop del nivell actual de circulació.
3. Els antecedents arqueològics, exposats a l'apartat anterior, feien pressuposar l'existència de possibles restes al subsòl d'aquest espai en concret²².
4. En aquest carrer, Mossèn Alomar va fundar el 1412, al carrer de la Palla, l'Hospital de Sant Sever per atendre als clergues pobres i malalts de la diòcesi

---

²² Veure l'apartat "4. Marc històric i Antecedents arqueològics".

barcelonina. Només es conserva, enclavada en una construcció amb aparença de casa de veïns de principi del segle XIX, la porta de la capella, amb una fornícula formada per una serliana que, tot i crear un repertori clàssic, està organitzada amb mentalitat encara goticitzant. Hi apareix gravada la data, 1562, indicant una reforma de la construcció medieval. Fins al 1937 hi hagué, ocultes dins la triple fornícula, les imatges del bisbe Sant Oleguer, desapareguda, acompanyat de dos orants, ara al Museu l'Art de Catalunya, obres atribuïdes a l'escultor del quatrecent, Pere Oller. El retaule de la capella, sota l'advocació del mateix sant i avui al Museu Diocesà, fou contractat el 1541 pels pintors portuguesos Enrique Fernandes i Pedro Nunyes i és una de les millors realitzacions del XVI català²³.

L'objectiu de la present intervenció era la localització de possibles restes arqueològiques a l'àrea determinada al Projecte d'Intervenció Arqueològica i la seva posterior excavació i documentació.

---

²³ Patrimoni Arquitectònic Ajuntament de Barcelona:
(<https://ajuntament.barcelona.cat/informaciourbanistica/cerca/ca/fitxa/257/--/--/cp/>)

6. METODOLOGIA

Registre estratigràfic

La metodologia emprada en aquesta intervenció arqueològica, està inspirada en el mètode de registre utilitzat per E.C. Harris i per A. Carandini (Harris, 1975, 1977, 1979), (Carandini 1977, 1981). Aquest sistema de registre arqueològic consisteix en enregistrar de manera objectiva els elements construïts i els estrats que s'identifiquen - tant els que es conserven en alçat com els que es descobreixen en el subsòl -tot atorgant una numeració correlativa als mateixos, sota la designació d'Unitat Estratigràfica (UE), que els individualitza els uns dels altres. Cada UE es registra en una fitxa on s'indica: la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, la situació en les plantes i seccions i la posició física respecte a la resta d'unitats amb les quals es relaciona.

Aquest mètode de registre arqueològic també inclou la realització d'informació gràfica, la qual, en la seva vessant planimètrica, està composta per plantes i seccions. Aquestes darreres ens aporten tant una visió diacrònica com sincrònica de les troballes realitzades. Finalment, existeix la documentació fotogràfica, imprescindible per a la constància visual dels treballs realitzats i dels estrats i estructures localitzats.

Documentació fotogràfica

Per tal de deixar una constància visual dels treballs realitzats, així com de les restes aparegudes, s'ha realitzat un registre fotogràfic exhaustiu en format digital d'alta resolució.

Topografia i planimetria

Les restes s'han vinculat geogràficament amb les coordenades UTM 31N / ETRS89, per tal de documentar i facilitar la interpretació de la seqüència estratigràfica. La topografia i la planimetria han estat tractats informàticament amb programari CAD.

7.TREBALLS REALITZATS

L'objectiu de la intervenció era la documentació de possibles restes arqueològiques en el subsòl d'aquest espai, per tal de avaluar la seva compatibilitat amb l'execució del projecte d'obres.

La intervenció arqueològica ha consistit en les següents actuacions:

- ⇒ **control arqueològic** de l'excavació de les rases en el subsòl, contemplada al Projecte d' Intervenció Arqueològica, i registre de l'estratigrafia documentada,
- ⇒ **documentació planimètrica** de les excavacions efectuades i de les restes aparegudes,
- ⇒ **documentació fotogràfica** dels treballs realitzats i de les restes localitzades,
- ⇒ **supervisió** del desmuntatge parcial del mur UE 4.

Les excavacions han estat realitzades mecànicament amb l'actuació d'una màquina retro-excavadora amb pala de 0.25 m, així com manualment per la peonada de l'obra, aturant-se en el moment que s'estimava oportú per tal de documentar els treballs realitzats així com l'estratigrafia apareguda.

RASA	LLARGÀRIA (m)	AMPLADA (m)	PROFUNDITAT (m)	COTA ASSOLIDA (m.snm)
Rasa 1	111.19	0.40 – 0.60	0.70 – 1.00	6.80 (extrem meridional) 9.40 (extrem septentrional)
Rasa 2	4.00	1.20	1.50	8.80

Taula de les rases controlades.

Primerament, per tal d'agilitzar els treballs, es va excavar el paviment actual de les zones on estava prevista l'excavació de la rasa amb el martell neumàtic de la màquina giratòria.

A continuació, una vegada tret el paviment actual, es va procedir a l'excavació de la rasa, ja amb la pala de la màquina, exceptuant als punts els quals es trobaven limitats per l'espai, i per tant, de més difícil accés. En aquests punts la

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

peonada de l'obra (composta per dos operaris) va ser l'encarregada de l'excavació manual.

Seguidament, es va procedir a la documentació fotogràfica i planimètrica de les rases, així com de la estratigrafia apareguda i dels treballs realitzats.

Finalment, es va procedir a la documentació exhaustiva del mur UE 4, així com al control arqueològic de la seva eliminació parcial, i la seva corresponent documentació exhaustiva.

Hem de ressaltar que l'excavació de la rasa es va realitzar per trams, amb l'objectiu de no obrir en extensió la rasa. Això responia a motius de seguretat en general i d'accessibilitat, tant pels residents com pels locals comercials d'aquesta part del carrer.

Dita excavació va començar a l'espai del carrer de la Palla corresponent a la finca núm. 21 i va anar avançant fins el núm. 39. A partir d'aquest punt, l'excavació va continuar al llarg de l'espai corresponent de la finca núm. 3 de la Plaça Nova. Finalment, es va excavar la Rasa 2 en les seves immediacions.

Hem d'assenyalar que, en la present memòria es parla de "finques núm." referint-se al tram de rasa que discorre paral·lelament a les façanes d'aquestes finques a l'espai del carrer.

8. RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ

D'entrada, podem dir que, exceptuant el mur **UE 4**, als espais on s'han realitzat les rases de serveis no s'han localitzat cap resta ni nivell amb entitat arqueològica.

L'estratigrafia documentada indica un continu moviment de terres portat a terme al llarg dels anys en aquest espai així com la canalització de múltiples serveis (aigua, llum, gas i telecomunicacions), la majoria dels quals es troben en servei en el moment d'aquesta intervenció.

A continuació enumerarem els nivells documentats a les rases excavades.

Rasa 1

El primer element que es va documentar va ser el paviment **UE 1**. Es tractava del paviment actual d'aquest carrer. Estava compost de lloses de pedra natural (0,40 x 0,62 m i 0,08 m de gruix), s'estenia fora de la zona excavada i cobria la UE 2. Degut al desnivell existent entre la Plaça Nova i el carrer de la Palla es va documentar a diferents cotes. Al tram de rasa que discorria per la finca nº 21 es va localitzar a la cota de 7,80 m snm, mentre que al tram central d'aquesta (que es corresponia amb la finca nº, 29), va aparèixer a la cota de 8,52 m snm. Ja a l'extrem de la rasa efectuada a la Plaça Nova es documentà a la cota de 10,37 m snm i 10,47 m snm al seu extrem septentrional.

A continuació, es va localitzar l'estrat **UE 2**. Era el nivell de preparació del paviment UE 1, i que estava format per formigó i ciment. Presentava una compactació extrema, comptava amb una potència d'uns 20 cm i continuava fora els límits de la rasa. Es va documentar a la cota de 7,72 m snm a l'extrem sud de la rasa i a 8,44 m snm al tram central d'aquesta. Al tram de la rasa que discorria per la Plaça Nova va aparèixer a la cota de 10,29 m snm i 10,39 m snm al seu extrem septentrional. Es trobava cobert per la UE 1 i cobria la UE 3.

El següent element documentat va ser la **UE 3**. Es tractava d'un nivell aportat compost de terra de matriu sorrenca, sauló i restes de material constructiu recent de compactació baixa i de color marró/marró-fosc. Tenia una potència de entre

0,60 i 0,80 m, estava cobert per la UE 2 i cobria al mur UE 4 i s'estenia fora els límits de l'àrea excavada. Es va documentar a la cota de 7.52 m snm a l'extrem sud de la rasa i a 8,21 m snm al tram central d'aquesta. Al tram de la rasa que discorria per la Plaça Nova va aparèixer a la cota de 10,04 m snm i 10,15 m snm al seu extrem septentrional. Continuava a una cota inferior a l'assolida.

Al tram de rasa excavat a la Plaça Nova, a la cota de 10,02 m snm, es va documentar el següent element: la **UE 4**. Era un mur compost de pedres de dimensions mitjanes i petites, totxos massissos (0,18 x 0,24 m i 0,04 m de gruix) i morter de calç. Presentava una orientació NE-SO i es va documentar una llargària de 0,50 m, una amplada de 0,70 m i una alçada de 0,60 – 0,70 m. Presentava un enlluït de 1 cm de gruix a la seva cara interna, i es va interpretar com a línia de façana corresponent a la trama urbana d'aquest sector de la ciutat. Atenent a la seva tipologia i relació estratigràfica, podem dir que aquest mur s'emmarcaria dins un marc cronològic ample (època moderna/contemporània), del qual podem afirmar que era anterior al 1860 (ja que no apareix als quarterons de Garriga i Roca)²⁴. Es trobava cobert per l'estrat UE 3 i se li entregava el nivell UE 5. Continuava a una cota inferior a l'assolida i s'estenia fora els límits de l'espai excavat.

El nivell **UE 5** va ser l'últim estrat documentat a aquest tram de rasa excavat a la Plaça Nova. Era un nivell d'enderroc, segurament del mateix mur UE 4. Estava compost de sorra, de pedres, fragments de totxos massissos i parts d'arrebossat. Es va localitzar a la cota de 9,92 m snm, comptava amb una potència de 0,50 m, s'estenia fora els límits de l'espai excavat i continuava a una cota inferior a l'assolida. Pel que fa a la seva relació estratigràfica, estava cobert per la UE 3 i s'entregava al mur UE 4.

---

²⁴ (BARCELONA, DARRERA MIRADA. Disponible a: [<http://darreramirada.ajuntament.barcelona.cat/#mapa>])

9. AFECTACIÓ DE LES RESTES ARQUEOLÒGIQUES

Segons el projecte d'obra, la realització de la rasa de serveis implicava el desmuntatge parcial de l'estructura documentada UE 4 (mur de cronologia moderna-contemporània). D'acord amb els tècnics del Servei d'Arqueologia de Barcelona es va acordar el desmuntatge parcial d'aquesta estructura fins arribar a la cota i amplada necessària per excavar aquesta rasa de serveis. Aquest desmuntatge ha estat realitzat per la peonada de l'obra mitjançant una màquina giratòria i sota control arqueològic.

10. CONCLUSIONS

Aquesta intervenció arqueològica ha permès la documentació d'un mur, **UE 4**, que s'ha emmarcat dins un marc cronològic molt ample: època moderna-contemporània. Per la seva ubicació i tipologia, i a falta d'una visió de conjunt més àmplia, no aconseguida en aquest seguiment arqueològic i tenint en compte el desmuntatge/es parcials soferts en el temps per aquesta estructura, s'ha interpretat com una estructura de tancament o la possible antiga línia de façana de la finca ubicada en aquest indret.

Pel que fa a l'estratigrafia localitzada, només s'ha documentat el nivell aportat **UE 3** i l'enderroc **UE 5**.

La presència de diversos serveis així com l'estratigrafia documentada en aquesta intervenció, ha constatat un continu moviment de terres en aquest indret portat a terme al llarg dels anys.

D'altra banda l'estat de preservació d'aquest mur ha estat condicionat directament per les diverses actuacions urbanístiques posteriors i pel continu moviment de terres efectuats al llarg dels anys, fet aquest exemplificat al mateix mur, en el qual s'observa com ha estat desmuntat fins a la cota necessària per construir la Plaça Nova o simplement, per fer passar els serveis existents.

Per concloure, hem de dir que no s'han documentat altres restes arqueològiques tret de la anteriorment citades, ja sigui per la cota assolida en aquesta actuació, pel continu moviment de terres portat a terme en aquest indret, que no ha permès la conservació de la estratigrafia original o bé, per la pròpia inexistència d'aquestes en el subsòl d'aquest espai en concret.

11. BIBLIOGRAFIA

AA. DD.: *Gran geografia comarcal de Catalunya. Barcelonès i Baix Llobregat*. Vol. 8. Fundació Enciclopèdia Catalana. BCN. 1982.

AA. DD.: *Atles de Catalunya. Barcelonès- Vallès Occidental*. Vol. 2. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 2006.

AA. DD. : *L'avinguda de la Catedral: de l'ager de la Colònia Barcino a la Vilanova dels Arcs*. Ajuntament de Barcelona. Regidoria d'Edicions i Publicacions. Barcelona, 1992.

AA. DD.: *Catalunya romànica, XX. El Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme*. Gran Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1992.

BANKS, Philip: *L'estructura urbana de Barcelona, 714-1300*. Història de Barcelona. La formació de la Barcelona medieval. Vol. 2. Pàg.25-71. Barcelona. 1991.

BANKS, Philip: *Barcelona i el Barcelonès. De la Prehistòria a la fi de l'època romana*. A Catalunya Romànica XX. Barcelonès, Baix Llobregat i Maresme. Ed. Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1992.

BANKS, Philip: *El creixement físic de Barcelona, segles X-XIII*. Barcelona Quaderns d'Història, Núm. 8. Arxiu Històric de la Ciutat. Pàg. 11- 33. Barcelona. 2003.

BLASCO, M.; GRANADOS, O.; MIRÓ, C.; PIQUER, E.; ROVIRA, C.: *Estudi històrico-arqueològic a l'avinguda de la Catedral*. Iller Congrés d'Història de Barcelona. Pàg. 109-118. Barcelona, 1994.

CARANDINI, A.: *Técnicas de excavación arqueológica*. Milà, 1981.

FABRE, J; HUERTAS J.M.: *Tots els barris de Barcelona*. Edicions 62. Barcelona, 1977.

GRANADOS, J.O.: *La colònia Barcino. Origen i estructura d'una colònia augustea*. Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona. Vol. 2. Pàg. 59-95. Barcelona, 1990.

GRANADOS, J.O.; RODÀ, I.: *Barcelona a la baixa romanitat*. Iller Congrés d'Història de Barcelona. Vol 1. Pàg. 25- 46. Barcelona. 1993.

HINOJO, E.: *Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 19- 21. Antic Hospital de Sant Sever. Barcelona, Barcelonès*. Inèdita. Barcelona. 2010.

HUERTAS, J.; RODRIGUEZ, M.: *Muralla medieval de Barcelona: darreres intervencions arqueològiques*. Ier Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Pàg. 16- 23. Barcelona, 2000.

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

JOHNSON, S.: *Late roman fortifications*. London: Batsford. 1983.

ORTEGA, J.; VILLAVERDE, M.: *Antic hospital de Sant Sever. Carrer de la Palla, 19-21. Estudi històric*. Inèdit. Barcelona, 2004.

PALET, J.M.: *Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època iberorromana i l'alt medieval. Segles II- I aC a X-XI d.C.* Centre d' Arqueologia de la Ciutat, Institut de Cultura, Barcelona, 1994.

WEBS:

BARCELONA, DARRERA MIRADA. *Els Quarterons Garriga i Roca-1860* [Consulta: 30 d'abril de 2020]. Disponible a:
(<http://darreramirada.ajuntament.barcelona.cat/#mapa>)

CARTA ARQUEOLÒGICA DE BARCELONA. [Consulta 30 d'abril de 2020].
Disponible a:
(<http://cartaarqueologica.bcn.cat>)

CATÀLEG DE PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA. Identificador 257. [Consulta: 30 d'abril de 2020]. Disponible a:
<<https://ajuntament.barcelona.cat/informaciourbanistica/cerca/ca/fitxa/257/--/--/cp/>>

INVENTARI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC [en línea]. 2020. [Consulta: 30 d'abril 2020]. Disponible a:
<<http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/FitxaGeneral?index=3&consulta=MSUxK3NhbnQgc2V2ZXIIMistMSU%3D&codi=40445>>

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Foto 1. Vista inicial del primer tram de la Rasa 1. Des del nord-est.

Foto 2. Final Rasa 1 a la finca núm. 21. Vista des del sud-oest.

Foto 3. Final Rasa 1 a la finca núm.21. Vista des del sud-oest.

Foto 4. Excavació tram inicial Rasa 1. Vista des del nord-est.

Foto 5. Final tram de la Rasa 1, a la finca núm. 23. Vista des del sud.

Foto 6. Final tram Rasa 1 (finques núms. 23 a 25). Vista des del sud.

Foto 7. Inicial Rasa 1 a les finques núm. 27-31. Vista des del sud.

Foto 8. Excavació Rasa 1 a les finques núm 27-31. Vista des del sud-oest.

--	--

Foto 9. Final Rasa 1 a la finca núm. 27. Vista des del sud-oest.

Foto 10. Final Rasa 1, a la finca núm. 29. Vista des del sud-oest.

Foto 11. Final Rasa 1 a la finca núm. 31. Vista des del sud-oest.

Foto 12. Inicial Rasa 1 a les finques núm. 33-35. Vista des del sud-oest.

Foto 13. Excavació Rasa 1 a les finques núm. 33-35. Vista des de nord-est.

Foto 14. Final Rasa 1 a la finca núm. 33. Vista des del nord-est.

Foto 15. Serveis documentats (llum i gas), encara en ús, a la Rasa 1, finca núm. 33. Vista des del nord-est.

Foto 16. Final Rasa 1 a la finca núm. 35. Vista des del nord-est.

Foto 17. Final Rasa 1 a la finca núm. 37. Vista des del nord-est.

Foto 18. Inicial Rasa 1 a la finca núm. 39. Vista des del nord-est.

Foto 19. Final Rasa 1 a la finca núm. 39. Vista des del sud-oest.

Foto 20. Inicial Rasa 1 a l'espai de la Plaça Nova. Vista des del sud-oest.

Foto 21. Excavació Rasa 1 a l'espai de la Plaça Nova. Vista des del sud-oest.

Foto 22. Final Rasa 1 a l'espai de la Plaça Nova i diversos serveis en ús Vista des del nord-est.

Foto 23. Excavació tram final Rasa 1 a la Plaça Nova. Vista des de l'est.

Foto 24. Mur UE 4. Vista des del sud-oest.

Foto 25. Detall enlluït del mur UE 4. Vista des del nord-oest.

Foto 26. Mur UE 4. Vista des del nord-oest.

Foto 27. Desmuntatge parcial UE 4. Vista des del nord-oest.

Foto 28. Tram final Rasa 1 a la Plaça Nova. Vista des del nord-oest.

Foto 29. Final Rasa 1 a la Plaça Nova, núm. 3.
Vista des del sud-est.

Foto 30. Inicial Rasa 2. Vista des de l'est.

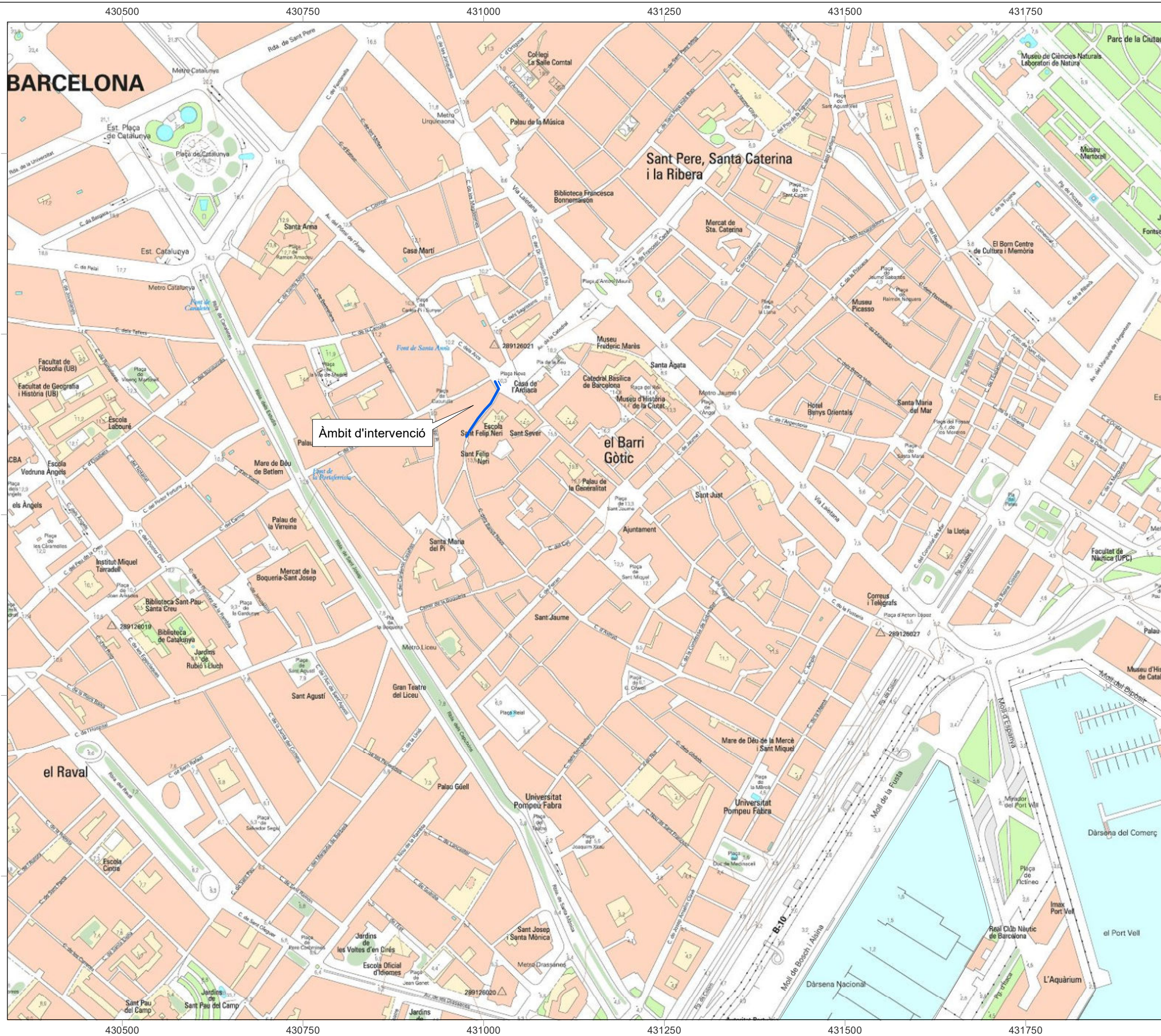
Foto 31. Excavació Rasa 2. Vista des del nord-est.

Foto 32. Final Rasa 2. Vista des de l'est.

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

NOM DEL PROJECTE

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL
CARRER DE LA PALLA, 21-29,
PLAÇA NOVA, 3.

CODI: 054/19.

MUNICIPI

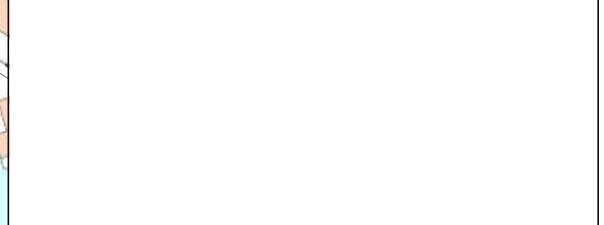
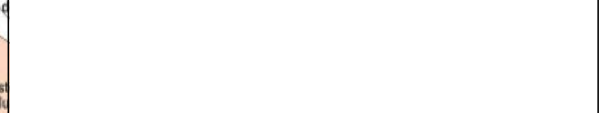
BARCELONA

DISTRICTE

CIUTAT VELLA

LLEGGENDA

Escala 1:5.000
originals DIN-A3

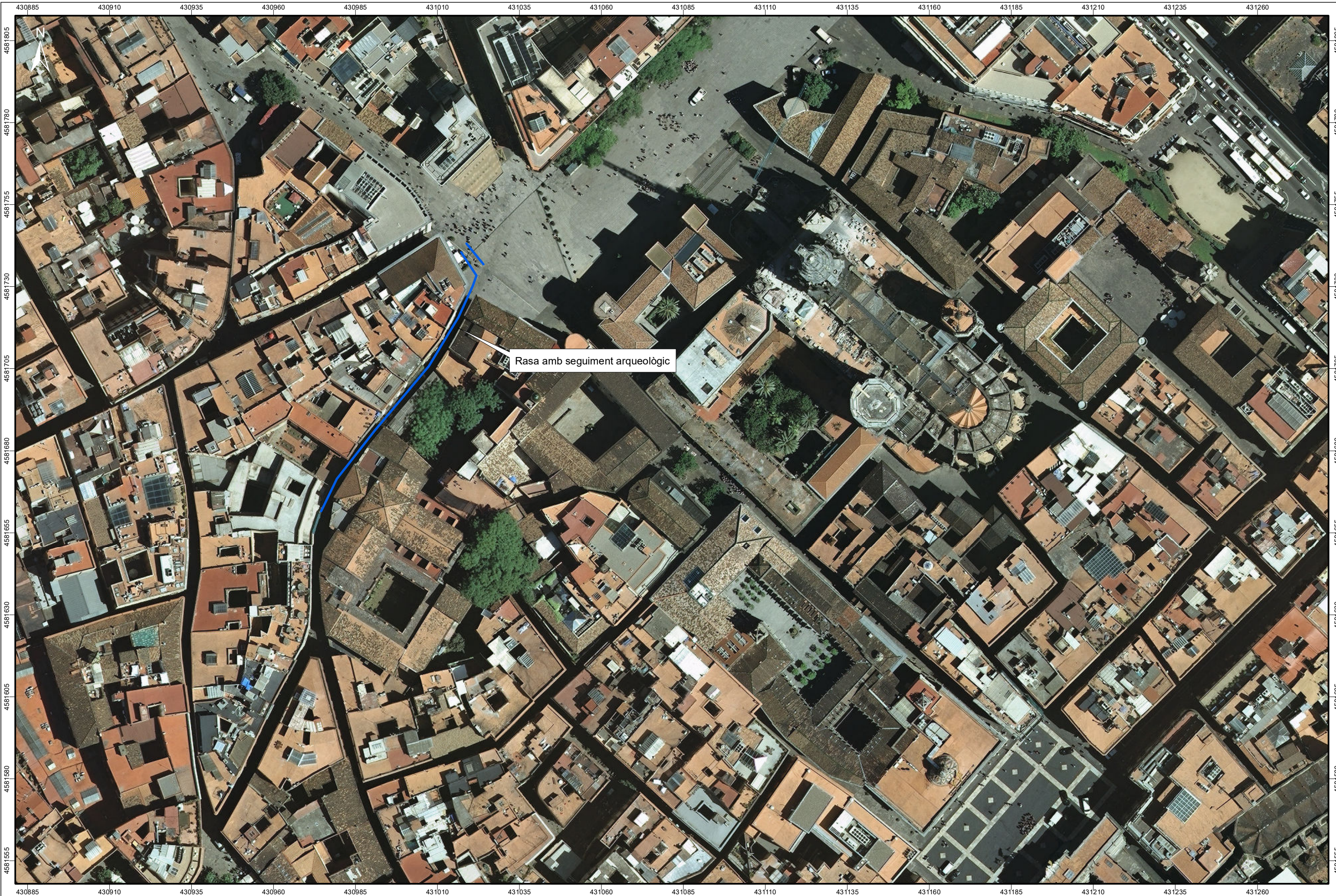
BASE CARTOGRÀFICA: ICC www.icc.cat
PROJECCIÓ UTM FUS 31N / ETRS 89

PLÀNOL NÚM.: 1

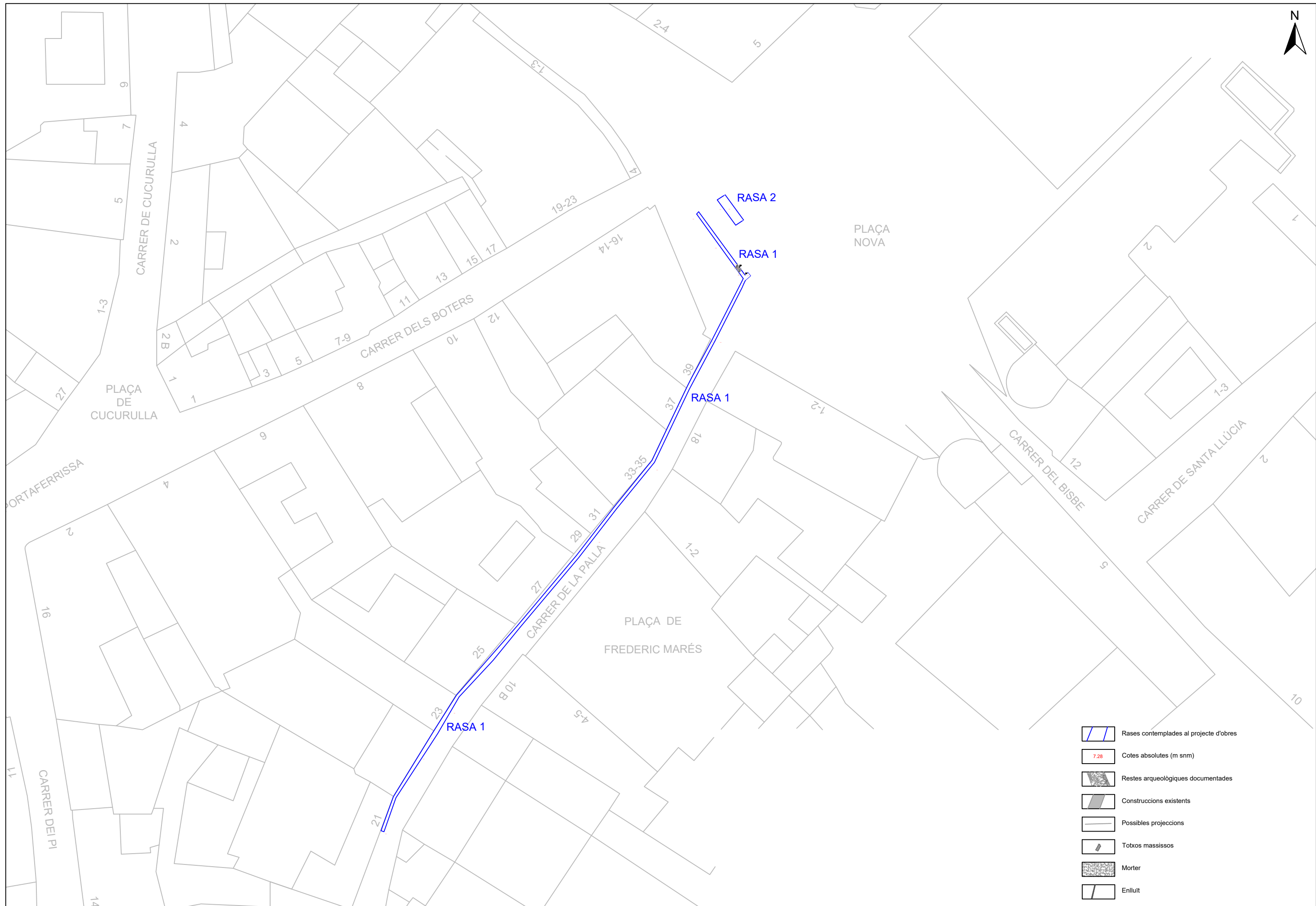
4582055
4581805
4581555
4581305
4581055

430500 430750 431000 431250 431500 431750

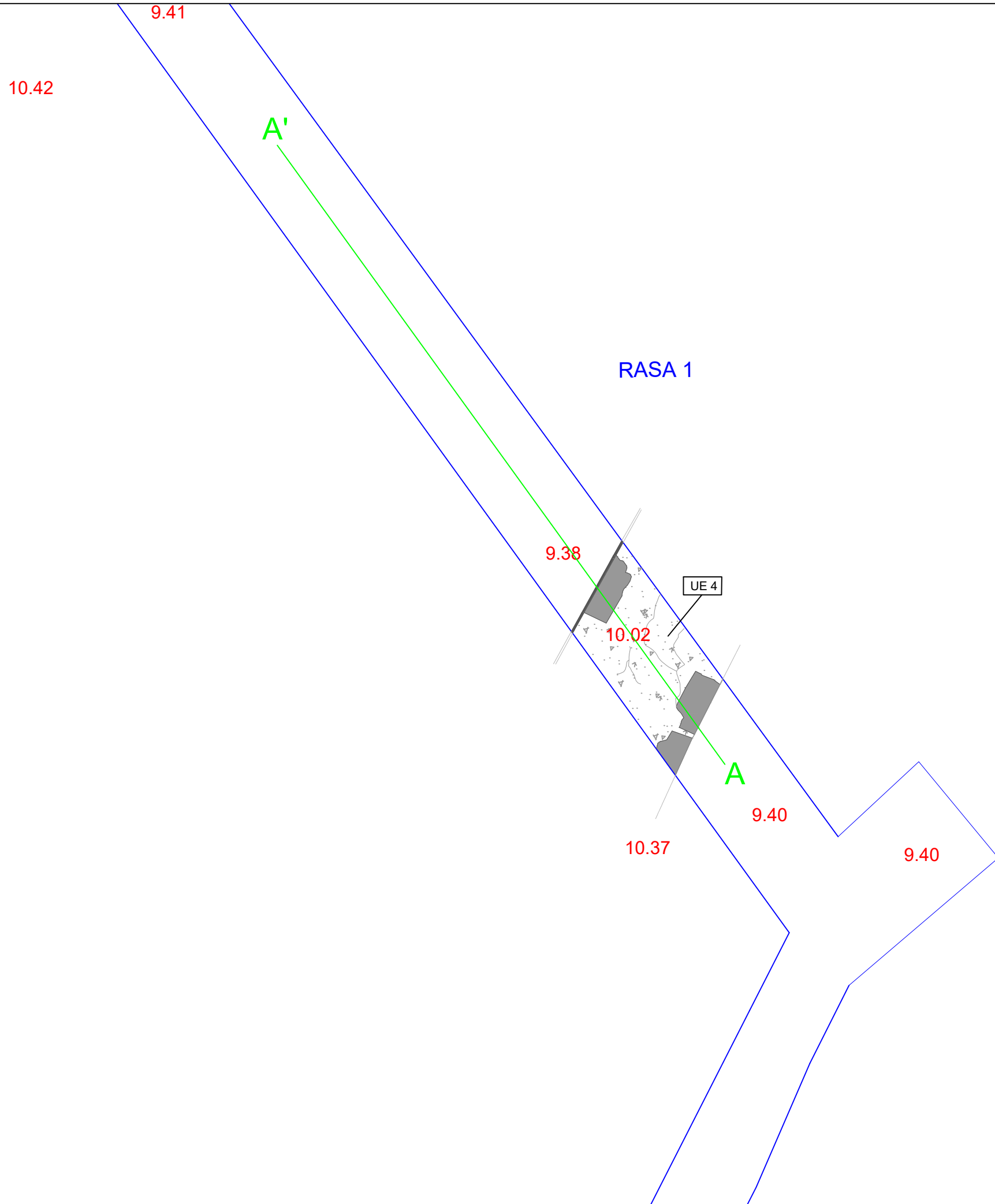
430500 430750 431000 431250 431500 431750

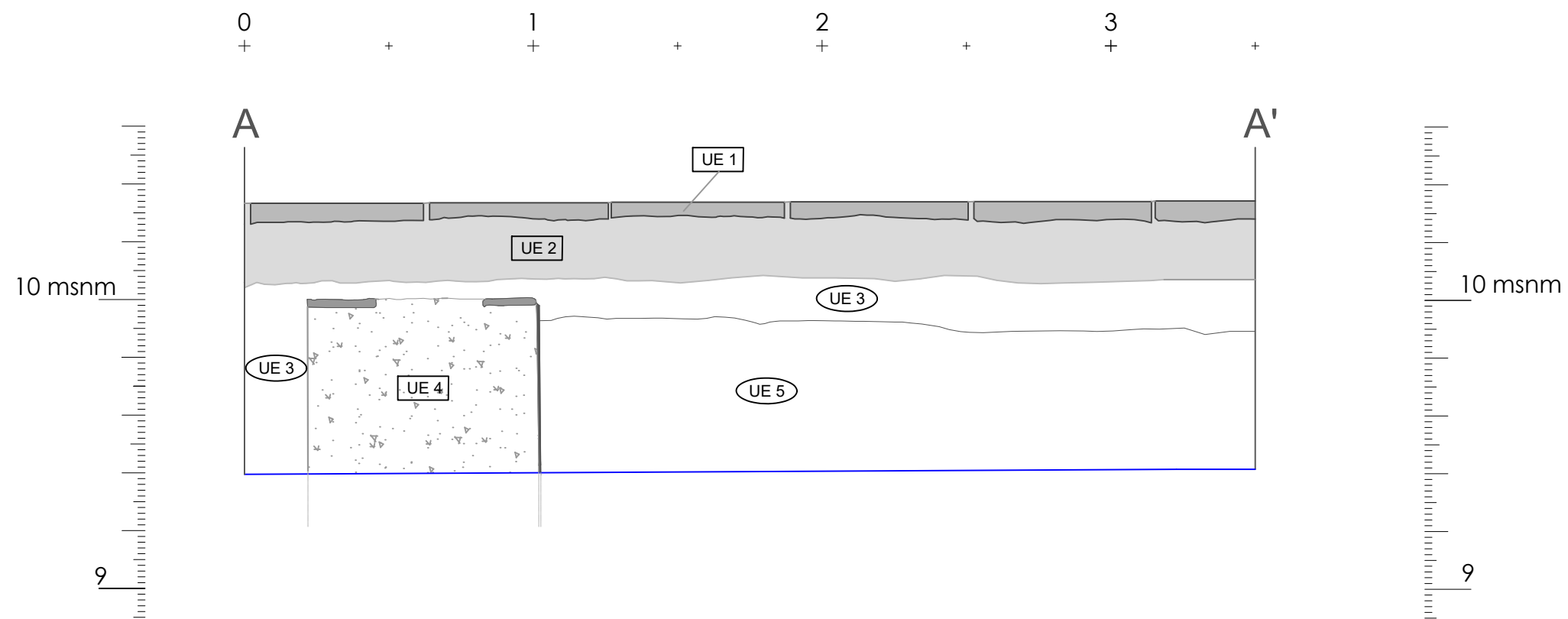
Rasa amb seguiment arqueològic

- Rases contemplades al projecte d'obres
- Cotes absolutes (m snm)
- Restes arqueològiques documentades
- Construccions existents
- Possibles projeccions
- Totxos massissos
- Morter
- Enluit

- Rases contemplades al projecte d'obres
- Cotes absolutes (m snm)
- Restes arqueològiques documentades
- Construccions existents
- Possibles projeccions
- Totxos massissos
- Morter
- Enlucit

- Límit excavació
- Restes arqueològiques documentades
- Possibles projeccions
- Totxos massissos
- Morter
- Enlluït
- Llosa granit
- Formigó

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

ANNEX 3. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE 1	
Sector: Rases 1, 2	Àmbit:	Cronologia: Contemporània-Recent		
DEFINICIÓ :	Paviment			
DESCRIPCIÓ :	Paviment actual del carrer. Està compost de lloses de granit (0,40 x 0,62 x 0,08 m). Es documenta a la cota de 7,80 m snm (tram de rasa corresponent finca nº 21), 8,52 m snm (nº 29), 10,37 m snm (tram sud Rasa 1 Pça. Nova) i 10,47 m snm (tram nord Rasa 1 Pça. Nova). S'estén fora els límits de la zona excavada.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	UE 2	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE 2	
Sector: Rases 1, 2	Àmbit:	Cronologia: Contemporània-recent		
DEFINICIÓ :	Estrat			
DESCRIPCIÓ :	Preparació del paviment actual, compost de formigó i que presentava una potència de 0,20 m. Es localitza a la cota de 7,72 m snm (tram de rasa corresponent finca nº 21), 8,44 m snm (nº 29), 10,29 m snm (tram sud Rasa 1 Pça. Nova) i 10,39 m snm (tram nord Rasa 1 Pça. Nova). S'estén fora els límits de la zona excavada.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	UE 3	Es cobert per	UE 1
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE 3	
Sector: Rases 1, 2	Àmbit:	Cronologia: Contemporània		
DEFINICIÓ :	Estrat			
DESCRIPCIÓ :	Nivell aportat, de matriu sorrenca. Compost de terra, sauló i restes de material constructiu contemporani i recent. Presenta un color marró/marró fosc i un grau de compactació baix. Es documenta a la cota de 7,52 m snm (tram de rasa corresponent finca nº 21), 8,21 m snm (nº 29), 10,04 m snm (tram sud Rasa 1 Pça. Nova) i 10,15 m snm (tram nord Rasa 1 Pça. Nova). Compta amb una potència de 0,60- 0,80 m. S'estén fora els límits de la zona excavada i continua a una cota inferior a l'assolida.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	UE 4	Es cobert per	UE 2
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE 4	
Sector: Rasa 1	Àmbit:	Cronologia: Època moderna- E. Contemporània		
DEFINICIÓ :	Estructura			
DESCRIPCIÓ :	Mur d'antiga línia de façana en aquest tram del carrer de la Palla. Està compost de pedres de dimensions mitjanes i petites, totxos massissos (0,18 x 0,24 m i 0,04 m de gruix) i morter de calç. Presenta una orientació NE-SO i es localitza a la cota de 10,02 m snm. Es documenta una llargària de 0,50 m, una amplada de 0,70 m i una alçada de 0,60-0,70 m. Mostra un enlluït de 1 cm de gruix a la seva cara interna. Continua fora els límits de la rasa excavada i a una cota inferior a l'assolida.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	UE 3
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	UE 5

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de la Palla, 21-39, Plaça Nova, 3. Districte de Ciutat Vella, Barcelona.

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE 5	
Sector: Rasa 1	Àmbit:	Cronologia: E.Moderna- E. Contemporània		
DEFINICIÓ :	Estrat			
DESCRIPCIÓ :	Nivell d'enderroc, segurament del mateix mur UE 4. Compost de runa (sorra, pedres, fragments de totxos massissos i parts d'arrebossat). Es localitza a la cota de 9,92 m snm, compta amb una potència de 0,50 m, s'estén fora els límits de l'espai excavat i continua a una cota inferior a l'assolida.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	UE 3
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a	UE 4		Se li entrega